

**ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА**

Факультет: *історії та права*

Кафедра: *філософії, політології та міжнародних відносин*

ФІЛОСОФІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

СИЛАБУС

ПП НД/ОКБ 2.1.2.4

2019 – 2020 навчальний рік

Силабус це персоніфікована програма викладача для навчання студентів з кожного предмета, що оновлюється на початок кожного навчального року.

Силабус розробляється відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівця відповідного рівня та згідно навчального і робочого навчального планів, з врахуванням логічної моделі викладання дисципліни.

Силабус розглянутий на засіданні кафедри філософії, політології та міжнародних відносин.

Протокол від «30» серпня 2019 року № 1

Завідувач кафедри

(Ю.В. Харченко)

Розробник: доктор філософських наук, доцент кафедри філософії, політології та міжнародних відносин

1. Ел. адреса:

Інша контактна інформація:

2. Опис навчальної дисципліни: Філософія міжнародних відносин

Спеціальність:	291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії
Освітньо-професійна програма:	291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії
Рівень вищої освіти:	Другий (магістерський)
Форма навчання:	Денна/Заочна
Курс:	I
Семестр:	I

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
Кількість кредитів – 4,5	Нормативна	
Блоків – 3		
Загальна кількість годин – 105		
Тижневих годин для денної форми навчання: 1		
Лекції	14 год.	8 год.
Практичні, семінарські	6 год.	6 год.
Лабораторні	0 год.	0 год.
Самостійна робота	85 год.	91 год.
Вид підсумкового контролю:	Залік	
Сторінка дисципліни на сайті університету		
Зв'язок з іншими дисциплінами.	Філософія, соціальна філософія, філософія політики, філософія історії, людина і політика, політичні комунікації, політична риторика, теорія аргументації в політиці, логіка тощо.	

3-4. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Філософія міжнародних відносин» є виявлення суті категорії міжнародних відносин і специфіки міжнародної діяльності в умовах нового типу суспільства (інформаційного та знанневого), що формується.

Завдання:

- Показати, що сфера міжнародних відносин – одна з найдавніших сфер діяльності в історії людства, що вона виступає в сучасних умовах не лише особливою практикою, а і простором, в якому вирішуються гострі проблеми сучасності;
- Сприяти розумінню того, що філософські та політичні знання є значущими як в побутовому житті, так і в усіх інших соціальних та професійних сферах, що вони сприяють рефлексії;
- Спонукаати магістрів до ґрунтовного аналізу, до вироблення чіткої особистісної позиції бачення міжнародного світу, до конструктивного сумніву та інакомислення;
- Довести, що застосування досвіду та знань з філософії міжнародних відносин може допомогти кожній людині стати професіоналом у будь-якій сфері діяльності;
- Виховати свідоме ставлення до політичної інформації, виробити цілісний підхід до її відбору, навчитися читати та аналізувати спеціальну літературу.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Знати:

- понятійно-категоріальний апарат філософії міжнародних відносин;
- предмет, методологію, функції філософії міжнародних відносин;
- особливості та ключові аспекти онтології, гносеології, епістемології, методології, логіки міжнародних відносин.

Вміти:

- грамотно застосовувати понятійно-категоріальний апарат філософії міжнародних відносин;
- поставити й аналізувати проблему, застосовувати методи наукового пізнання, розрізняти основні методологічні принципи й підходи.

Розуміти: чому відбувається

- розширення масштабу діяльності політичних інститутів міжнародного співтовариства, становлення глобальних інститутів політичного управління;
- поглиблення світових політичних процесів, що не завжди відповідають найважливішим регіональним і глобальним проектам;
- стирання кордонів між внутрішньою і зовнішньою політикою, безпекою, економікою, активна роль мережевих спільнот різного типу.

Пояснити, що таке:

- «міжнародні відносини», «простір міжнародних відносин», «інтернаціоналізація політичної культури і політичної соціалізації людей», «глобалізація інформаційних потоків»;
- «просторово-часовий континуум міжнародних відносин», «буття міжнародних відносин», «розширення міжнародної інтеракції», «підвищення активності транскордонних зв'язків» і «збільшення доступності національних кордонів», «регіоналізація міжнародних відносин».

Обґрунтувати механізми:

- створення великих єдиних економічних просторів з швидким і вільним переміщенням праці, ресурсів, капіталів, становлення глобальних інститутів економічного управління;

- посилення політичної, економічної, соціальної та культурної взаємозалежності держав і регіонів світу;
- Збільшення ролі наднаціональних і транснаціональних організацій, інститутів, технологій;
- Трансформацію множинних систем міжнародних відносин;
- відсутність загальних форм глобалізації, економічної, політичної та соціальної модернізації окремої країни та регіону.

Розрізняти види міжнародних відносин:

- за сферами суспільного життя – економічні, політичні, стратегічні, культурні, ідеологічні, духовні;
- на основі взаємодіючих суб'єктів – міждержавні, міжпартійні, відносини.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у студента мають бути сформовані такі компетентності:

○ ***Інтегральні компетентності***

- Здатність розв'язувати комплексні теоретичні та практичні задачі і проблеми під час професійної діяльності в галузі міжнародних відносин, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій та регіональних студій або в процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та здійснення інновацій і характеризується невизначеністю умов та вимог.

○ ***Загальні компетентності***

- **ЗК-1** Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- **ЗК-2** Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- **ЗК-3** Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- **ЗК-5** Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, зокрема завдяки використанню інформаційних і комунікаційних технологій.
- **ЗК-6** Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- **ЗК-7** Здатність працювати в команді.
- **ЗК-8** Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.
- **ЗК-9** Здатність генерувати нові ідеї, виявляти ініціативу та підприємливість.
- **ЗК-13** Здатність визначати чинники впливу на перебіг суспільно-політичних і міжнародних явищ і процесів.

○ ***Спеціальні (фахові, предметні) компетентності***

- **СК-1** Здатність виявляти та аналізувати природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, типи та види міжнародних акторів, сучасні тенденції розвитку світової політики.
- **СК-2** Розуміння сутності процесів глобалізації та їх впливу на міжнародні відносини.
- **СК-3** Здатність аргументувати вибір шляхів вирішення завдань професійного характеру у сфері міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, критично оцінювати отримані результати та обґрунтовувати прийняті рішення.
- **СК-4** Здатність аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні та суспільні відносини, політичні та суспільні системи.
- **СК-7** Здатність здійснювати прикладні аналітичні дослідження проблем міжнародних відносин та світової політики, суспільних комунікацій, регіональних студій, професійно готувати аналітичні матеріали та довідки.

- **СК-8** Здатність самостійно організувати та здійснювати наукові дослідження проблем міжнародних відносин, визначати наукові проблеми, готувати наукові тексти та доповіді, здійснювати їх публічну апробацію.
- **СК-10** Здатність до самонавчання, підтримки належного рівня знань, готовність до опанування знань нового рівня, підвищення своєї фаховості та рівня кваліфікації.
- **СК-16** Здатність виявляти, спираючись на новітні підходи, що склались в сучасній науці, особливості національних процесів у різних країнах, враховувати їх вплив на сучасне суспільство, державну внутрішню, зовнішню та регіональну політику в умовах глобалізації.

Програмні результати навчання відповідні компонентам освітньої програми:

- **РН-1** Знати та розуміти природу, джерел та напрямів еволюції міжнародних відносин, міжнародної політики, зовнішньої політики держав, стану теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики.
- **РН-2** Критично осмислювати та аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні відносини.
- **РН-3** Застосовувати сучасні наукові підходи, методології та методики для дослідження проблем міжнародних відносин та зовнішньої політики.
- **РН-8** Визначати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобального розвитку.
- **РН-9** Оцінювати та аналізувати міжнародні та зовнішньополітичні проблеми і ситуації, пропонувати підходи до вирішення таких проблем.
- **РН-10** Розробляти та реалізовувати проекти прикладних досліджень міжнародних відносин, зовнішньої та світової політики.
- **РН-13** Брати участь у професійні дискусії у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій, поважати опонентів і їхню точку зору, доносити до фахівців та широкого загалу інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід з фахових проблем.
- **РН-19** Взаємодіяти з фахівцями інших галузей при розробці та реалізації прикладних та наукових проектів у сфері міжнародного співробітництва та дипломатії.

5. Зміст дисципліни. Календарно-тематичний план

Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. <i>Міжнародні відносини як об'єкт дослідження сучасної філософії</i>		2	1			20	3	2	1			20
Тема 2. <i>Місце філософії міжнародних відносин в системі філософських</i>		2	1			20	3	2	1			20

<i>та політичних знань</i>											
Тема 3. <i>Людиновимірність філософії міжнародних відносин. Духовність і мораль у світовій геополітиці</i>		2	1			5	3	1	1		11
Тема 4. <i>Особливості древньої дипломатії. Зародження міжнародних відносин</i>		2	1			20	3	1	1		20
Тема 5. <i>Специфіка церковної дипломатії. Вплив християнської доктрини на міжнародний світ</i>		2	1			10	3	1	1		10
Тема 6. <i>Становлення філософії міжнародних відносин в періоді Нового та Новітнього часів</i>		4	1			10	5	1	1		10
Усього годин		14	6			85	20	8	6		91

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Основні категорії сучасної філософії міжнародних відносин План Особливості виникнення нових філософських концепцій та їхній вплив на нові системи світового порядку. «Зовнішня політика» як категорія філософії міжнародних відносин. Основні цілі, принципи та напрямки зовнішньої політики. Поняття «Міжнародна інтеграція» та її вплив на сучасну геополітичну систему.	2 год.
2	Тема 2. Основні характеристики та тенденції розвитку сучасної філософії міжнародних відносин План Філософія міжнародних відносин та тенденції демократизації, формування національних держав. Місце міжнародних організацій у сучасній політичній філософії. Філософія міжнародних відносин про суть глобалізації і транснаціоналізації.	2 год.
3	Тема 3. Плюралізм політичних теорій та загально-цивілізаційний контекст філософії міжнародних відносин План Філософія міжнародних відносин та загально-цивілізаційний процес. Теорії політичного реалізму, неолібералізму та неомарксизму як інструменти аналізу міждержавних відносин. Закон нерівномірності економічного й політичного розвитку країн та цивілізацій. Роль ТНК та МНК у світовій політиці.	2 год.

7. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 4. Роль політичної стратегії у філософії міжнародних відносин	20 год.

	<p style="text-align: center;">План</p> <p>Поняття «політична стратегія» у дискурсі філософії міжнародних відносин. Особливості та ключові механізми стратегічного прогнозування. Місце стратегічного прогнозування у сфері міжнародних відносин. Кореляція філософських концептів «стратегії» і «тактики». Проблема визначення векторів розвитку міжнародної системи у філософії міжнародних відносин.</p>	
2	<p>Тема 5. Перспективи розвитку глобальної міжнародної системи</p> <p style="text-align: center;">План</p> <p>Монополярність, біполярність та багатополярність у філософії міжнародних відносин. Суть суб'єкт-об'єктних зв'язків. Місце суб'єктів та об'єктів політики у філософії міжнародних відносин. Особливості формування національної та глобальної зовнішньої, внутрішньої та оборонної політики. Фактор національної безпеки та оборони.</p>	30 год.
3	<p>Тема 6. Образ часово-просторового континууму у філософії міжнародних відносин (2 години).</p> <p style="text-align: center;">План</p> <p>Простір міжнародних відносин як особливий часово-просторовий континуум. Співвідношення можливого та дійсного у просторі міжнародних відносин. Взаємозв'язок минулого, теперішнього і майбутнього у просторовій конструкції міжнародних відносин Поняття «політичне прогнозування». Метод динамічного прогнозування. Комп'ютерне моделювання множинних сценаріїв міжнародної політики. Недоліки статичних прогнозів у галузі міжнародних відносин. Кількісні методи оцінки різних стратегічних матриць. Особливості конструювання сценаріїв-кластерів у просторі міжнародних відносин. Теорія ймовірності та результативність сценаріїв.</p>	35 год.
	Разом	85 год

8. Література для вивчення дисципліни.

а) Основна література:

1. Современные международные отношения. Учебник для студентов вузов. Под редакцией Торкунова А.В., Малыгина А.В. – М.: Аспект пресс, 2012.
2. Хмылев В.Л. Современные международные отношения. Учебное пособие. – Томск: Изд-во Томского политехнического университета, 2010.
3. Политология: Учебное пособие для вузов / под ред. Радугина А.А. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Центр, 2000.
4. Лебедева М.М. Мировая политика: Учеб. Для студентов вузов. – М.: Аспект Пресс, 2004. – 352 с. – С. 32-368.
5. Международное право. Учебник. Изд. 2-е, доп. и перераб. / Отв. ред. Ю.М. Колосов, В.И. Кузнецов. – М., 1998.

б) Додаткова література:

1. Авторитаризм и демократия в развивающихся странах / Отв. ред. В.Г. Хорос. – М, 1996.
2. Арабский мир в конце XX века. – М., 1996.
3. Африка. Региональные аспекты глобальных проблем / Отв. ред. С.А. Бессонов. – М., 1996.

4. Бажанов Е.П. Россия как великая держава (традиции и перспективы). – М., 1999.
5. Баталов Э.Я. О философии международных отношений. – М.: НОФМО, 2005.
6. Бельский В. Континент конфликтов // Международная жизнь. – 1997. – №8.
7. Богатуров А.Д. Великие державы на Тихом океане. История и теория международных отношений в Восточной Азии после Второй мировой войны. 1945-1995. – М., 1997.
8. Богатуров А.Д. Кризис миросистемного регулирования // Международная жизнь. – 1993. № 7. – С. 30-40.
9. Бус Кен. Вызов незнанию: Теория МО перед лицом будущего // Международные отношения: социологические подходы / Под ред. П.А. Цыганкова. – М., 1998. – С.324.
10. Гринин Л. Е. Глобализация и национальный суверенитет. История и современность. – № 1. – 2005. – С. 6-31
11. Давыдов В.М. Россия поворачивается к Латинской Америке // Латинская Америка. – 1998. – № 2.
12. Дзасохов А. С. «Третий мир» и урегулирование геополитических проблем современности. – М., 1996.
13. Довженко М.В. Специфика урегулирования современных конфликтов в меняющемся мире // Мировая политика и международные отношения на пороге нового тысячелетия. М.: Московский общественный научный фонд. (Серия «Научные доклады», выпуск №104). – 2000.
14. Егорин А.З. Война за мир на Ближнем Востоке. – М., 1995.
15. Загорский А. Военное сотрудничество стран СНГ // Экспорт обычных вооружений. – 1997. – № 8-9.
16. Клепацкий З.М. Западноевропейские международные организации. – М., 1973.
17. Коваленко И.И. Международные неправительственные организации. – М., 1976.
18. Конституция Российской Федерации. Принята всенародным голосованием 12 декабря 1993 года. – М., 1995.
19. Концепция внешней политики Российской Федерации 2008 года // www.kremlin.ru.
20. Кортунов С.В. Имперские амбиции и национальные интересы. Новые измерения внешней политики России. – М., 1998. – С. 139-169.
21. Кременюк В.А. США и окружающий мир: уравнение со многим неизвестными // США-Канада: экономика, политика, культура. – 1999. – №1.
22. Лебедева М. М. Политическое урегулирование конфликтов: подходы, решения, технологии. – М., 1997.
23. Лебедева М.М., Мельвиль А.Ю. Сравнительная политология, мировая политика, международные отношения: развитие предметных областей. – Полис, №4, 1999.
24. Лунев С.И. Дипломатия в Южной Азии. – М., 1997.
25. Максимова М. В XXI век – со старыми и новыми глобальными проблемами // Мировая экономика и международные отношения. – 1998. – № 10.
26. Медовой А.И. Экономические и социальные проблемы развивающихся стран. — М., 1994.

27. Мирский Г. Ещё раз о распаде СССР и этнических конфликтах // *Мировая экономика и международные отношения*. – 1997. – № 2.

28. Наше общее будущее. Доклад Международной комиссии по окружающей среде и развитию (МКОСР). – М., 1989.

29. Повестка дня российско-американских отношений / Отв. ред. Г.А. Арбатов. – М., 1999.

30. Рюриков Д. Плюс быстрый глобальный удар // *ВПК. Военно-промышленный курьер*. – 2010. – № 1.

31. Фергюсон Найл. Британская империя: уроки для глобальной власти // *Космополис*. – 2003. – № 3(5) – С. 21.

32. Хорос В.Г. Постиндустриальный мир: ожидания и реальность // *Постиндустриальный мир и Россия*. – М. 2000. – С. 13.

Навчальні посібники:

1. Хрусталева М.А. Системное моделирование международных отношений. Учебное пособие. – М. 1989.

2. Ожиганов Э.Н. Стратегический анализ политики: теоретические основания и методы : учеб. пособие для вузов / Э.Н. Ожиганов. – М.: Аспект Пресс, 2006. – 270, [2] с. УМО

Наукова література:

3. Бузан Б. Уровни анализа в международных отношениях // *Теория международных отношений на рубеже столетий*. – М., 2002.

4. Булл Х. Анархическое общество: исследование проблемы порядка в мировой политике // *Антология мировой политической мысли: в 5 т.* – М., 1997. – Т. 2.

5. Давыдов Ю. Понятие «жесткой» и «мягкой» силы в теории международных отношений // *Международные процессы. Журнал теории международных отношений и мировой политики*. – Том 2. – № 1 (4). – Январь-Апрель 2004.

6. Джексон Р. Политическая теория международного общества // *Теория международных отношений на рубеже столетий*. – М., 2002.

7. Грум Д. Растущее многообразие международных акторов // *Международные отношения: социологические подходы*. – М., 1998.

8. Кальвокоресси П. Мировая политика после 1945 года: В 2-х кн. – М., 2000.

9. Най Д. и Кохэн Р. Транснациональные отношения и мировая политика // *Теория международных отношений: Хрестоматия*. – М., 2002.

10. Моргентау Г. Политические отношения между нациями // *Теория международных отношений: Хрестоматия*. – М., 2002.

11. Валлерстайн И. Миросистемный анализ (электронный ресурс).

12. Кузнецова О. Современные американские подходы к оценке международно-политических рисков // *Международные процессы. Журнал теории международных отношений и мировой политики*. Том 2. – № 1 (4). – Январь-Апрель 2004.

13. Лебедева М.М. Политическое урегулирование конфликтов. – М., 1997.

14. Молчанов М.А. Дискуссионные аспекты проблемы «национальный интерес» // *Полис*, 2000. – № 1.

15. Браун С. Сила в инструментарии современной дипломатии // *Международные процессы. Журнал теории международных отношений и мировой политики*. – Том 2. № 2 (5). – Май-Август 2004.